

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Pénteken November' 8-dik napján, 1816-dik esztendőben.

Spanyol Ország.

Madridból így irtak Okt. 3-dikán. — A' Királynénak Sept. 28-dikán lett Madrid-ba való megérkezésének környülállásai között említést érdemelnek továbbá még az itt következők is: A' Király a' város' kapui előtt fogadta a' maga jövődöbéli kedvesét, 's Infans *Don Carlóssal* egygyütt ló háton kísérték-bé az Udvarig. A' Király másik ifiabb testvére *Don Antonio* a' Királyné mellett ült a' hintóban. A' nép a' hintó-elől a' lovakat kifogta és maga vonta azt. —

A' közönségessé tétetett *Amnestianak* következése szerént, *Cardinális Bourbon* vala az első, ki a' Királynak ezen kegyelmességéből részesedett, kit a' Király a' maga Frantzia országból lett visszaérkezése után azonnal *Toledóba* küldött vala számkivetésbe. Most szabadságának visszanyerésén kívül még az a' szerentséje is vala, hogy a' Királynénak, egész a' maga Fő Papi megyéje' határának széléig eleibe mehetett 's ő Felségét *Aranjuezig* kísérhette. Arra is engedelmet nyert már ugyan ő, hogy Familiájával egygyütt bémehet lakni *Madrid-ba*. Ezen *Bourbonnak* idősebb testvér hűgát vette volt feleségül a' Békesség' fejedelme, a' melly házassága által a' Királyi Udvarhoz a' tudva lévő nagy befolyást kapta.

A' *Spanyol* országlószék valamint *Párisban* úgy más idegen országokban is kihirdettette a' maga Konzúljai által, hogy a' következő végzések, mellyek a' Ki-

rálynak *Spanyol* országba lett visszaérkezése után kiadattattak, ennekutánna is megíognak a' magok erejekben maradni, úgy mint: — 1) Az a' végzés, a' melly 1814-ben Május 30-dikán költ, és a' melynek foglalatja ez: — „Mind azok a' *Spanyolok*, kik az erőszakosan *Spanyol* országra taszított Országlásnak ideje alatt, mint Ministerek, Státustanátsosok, Követségi tisztviselők, Generálisok, 's bé foglalva a' Kapitánytól fogva felfelé való tisztek, Préfektusok, Al-Préfektusok, a' Politziai-ministeriumnak, a' Juntáknak, és minden Criminalis Törvény székeknek tagjai, kik valamely tiszti karban voltak, 's a' kik az erőszakosan benyomakodott Országlószéktől valamely titlust vagy papi méltóságot elfogadtak, 's a' Királynak vissza-jöveletétől fogva kívándoroltak, az országba többé vissza nem jöhetnek, és ha vissza jönnek, a' határral vitetessenek-ki. — 2) Ilyen végzés másodszor az, a' melly 1815-ben Augustus' 23-dikán adatott-ki, 's a' melly által minden Frantziáknak, a' kik kereskedés végett, vagy pedig ha mingyárt csak újságlátásnak okáért is, *Spanyol* országba jönnek, a' parantsóltatik, hogy passusaikat azon *Spanyol* tartomány' Fő Kapitánya által, a' hol *Spanyol* országba belépnek, vidimáltassák. — 3) Az 1816-ban Jan. 9-dikén kijött végzés, melly által ez a' Frantziákat illető parantsolat, közönségesen, minden *Spanyol* országba menő, vagy onnét kijövő idegenekre kiterjesztetett.

Ugyan csak ezen napokban a' Spanyol szép gyapjas juhoknak az országból való kivetettetését szorosan tilalmazó régibb törvények is, mellyekre a' lefolyt Frantzia zürzavaros időkben semmi tekintet nem lehetett, a' Királynak egy tulajdon kezeirása alatt kijött kemény parantsolatja által, ismét megújítottak.

Nagy Britannia.

A' *Walesi* Hertzezné (a' Régens Princz felesége) rendelést tett *Romában*, *Commucini* nevű Ritternek, hogy számára külömbkülömb historiai nevezetes történeteket ábrázoló rajzolatokat készíttessen. A' történetek, mellyeket a' festőknek a' kidolgozásra eleikbe szabott, mind az Angliai historiából vétettek, kivéven egygyet, a' melly *Magyar Ország*nak dicsőítésére fog szolgálni. Ez a' Magyar Rendek' gyűlésének azt a' nevezetes időpontját fogja képzelteni, midőn a' magok elfelejthetetlen emlékeztű *Mária Theresiájok*nak védelmezésére, magokat véreknek és életjeknek feláldozásával lekötelezték, 's hiteknek letétele által elajánlották. — Sok sép egyéb ritkaságokat is hozott magával ez a' Királyi Hertzegaszszony a' maga *Görög országi* 's az *Afriakai* és *Asiai* tartomományokban tett útazásaiból vissza. Ezek mind az ő *Cómói* tó mellett, *Olasz országban*, egy az igézésig szép vidéken lévő falusi kastélyába gyűjtetnek, a' hol, mint gondoltatik, ezután lakását fogja venni ő Királyi Hertzegaszszonysága.

B e t s.

Ő Cs. K. Felsége kegyelmesen méltóztatott Nagy Méltóságú Gróf Csábrághi és Szitnyai *Koháry Ferentz* Ur' ő Excellentiáját, *Muráynak* örökös urát, a' maga Valóságos Titkos Tanácsosát 's Camerariusát, Magyar Udvari Vice-Cancellariust, Magyar Ország' Fő Pohárnokmesterét, N. Hont Varmegyének örökös Fő Ispányát, a' Polgári

Betsület-Rend' Arany Keresztjének Tulajdonosát, valamint a' tulajdon maga sok esztendőktől fogva való megkülömböztetett, hűséges, hasznos, és ő Cs. K. Felségének nagy meglegedésére tett, Fő hivatalokban való szolgálataira, úgy Familiájának régi nemesiségére, 's ősei által a' Magyar Korona eránt már a' legrégebb időkben is de kiváltképpen a' Magyar Hazának a' Fő Hertzegi Felséges Ház alá lett jutásától fogva, valamint a' háborus úgy békességes időkben szerzett nagy érdemeire való tekintetből, az *Austriai Császári Birodalombéli* Hertzegi Méltóságra oly módon felemelni, hogy a' Hertzegi Méltóság mindenkor az ő Familiája' törvényes házasságából lejendő első szülöttre menyen által, 's az erről való Hertzegi Diplomát a' múlt esztendőben *November*' 15-dik napján expediáltatni.

Az Austriai Beobachterben ilyen megjegyzés jöve ki a' Szent Szövetségbe való beállításról: —

„Mint ha, úgy mond, a' Státusokat illető tudományoknak tárgyaira nézve még nem elég sok *problematicus* kérdések 's külömböző vélekedések forognának-fenn, nem régen ismét abba a' háládatlan foglalatságba avatkoznak némely Német és egyéb külső országi újságírók, hogy kétségbe hozzák azt, hogy a' Frantzia Király 's az Angliai Régens Princz, az 1815-dik esztendőben *September* 26-dikán költ, 's *Szent Szövetségnek* neve alatt esméretes Aktába beléállottak volna, 's még pedig abban a' szempillantantban tevék ezt kétségessé, melyben az *Orosz Udvar* azon meghívásaiban, mellyeket az ezen Szövetségbe való meghívásra külömbkülömb Fejedelmekhez, 's egyebek között a' maga *Tigurumban* lévő Követje által a' *Helvétziai* Országlószékhez intézett, az említett Uralkodóknak (a Frantzia Királynak 's az Angliai Régens Princznek) ebbe a' Szövetségbe lett beállásokrol, meghatározott módon úgy emlékezik, mint megtörtént dologrol. Nékünk e'sze-

rént most egy felől ő Felségének az Orosz Császárnak nyilvánosságos és meghatározott nyilatkoztatásaival, másfelől pedig bizonyos Újságíró Uraknak ellenvetéseikkel van dolgunk. —

„A' mi ezen urakat egy illy nagy külömbségű 's egyszersmind illy üres és fundamentum nélkül való vetélkedésre bírta, gyanítható képpen az a' közzülök valamelyik által felfogatott *Distingválás* (megkülömböztetés) volt, melynek az ezen Szövetségi Aktában kifejeztetve levő *principiumok* 's az azáltal (gondolhatóképpen) megfundáltatott *kötelességek* között, valami helye lehet. A' *principiumokat*, így ítélnék ezek az írók, igen is, elfogadhaták XVIII-dik Lajos és az Angliai Régens Princz, de nem ám a' *kötelességeket*, melyre a' Kamaráknak 's a' Parlamentum' házainak helybehagyása is megkivántatott volna. Ezen Fejedelmeknek abba való béállása, így ítélnék továbbá, tsak személyes és nem Státuskötési erővel bíró munka lehetett. —

„Az elsőről ezen ellenvetések közzül, a' mi tudniillik a' Szövetség' foglalatját illeti, azt kell megjegyezni, hogy ezen egész Aktában még nyoma sincs valamely meghatározott 's annál kevesebbé valamely *diplomatikai* elköteleztetődésnek, vagy valami ígértételeknek. Mert annyira tsak senki nem űzi talám a' dolgoknak féremagyarázását, hogy a' Szövetségi Aktában ezen ártatlan kifejezéseket: hogy *minden keresztény Fejedelmek' alattvalóinak, egymás eránt segedelemmel kell viseltetniek*, egy Szövetségi Kötésbeli elkötelezésnek állítsa lenni. Ez a' *Szövetségi Akta* kezdetétől fogva végéig nem egyéb, hanem tsak bizonyos közönséges principiumoknak felállittatása; e' volt a' véle való czélzás; e' volt egyedül való tárgya. Az a' Fejedelem, a' ki ezen principiumokat, mellyeket azonközben magától egygyik is el nem taszithat, minthogy ezek minden szabad akaraton felyűlválók, a' magáéinak lenni kinyilatkoztatja, az, a' szónak leghosszorosabb és leg telyesebb értelme-

szerént belé áll a' September' 26-dikán költö Szövetségi Aktába, minthogy ezen principiumokon kívül semmi egyéb matériája, semmi egyéb tárgya 's fundamentoma nintsen a' *reállásnak* vagy *nemállásnak*.

„A' mi pedig a' béállítás' vagy reállítás' kinyilatkoztatásának külső formáját illeti, úgy látszik, hogy a' bíráló Urak nem tudják, hogy ezen Szövetségnek Fő Aktája minden diplomatikai formalitások nélkül kötöttetett, ezt a' Fejedelmek tsak magok intézték-el és dolgozták-ki egymás között, tsak magok írták alá, semmi Ministeri aláírások nem járultak hozzá, és semmi Státus Fő tisztviselői kar által meg nem hitelesítetett. Nem is volt ezen formalitásokra semmi szüksége; nem kellett ennek semmi féle Státusok' kötésivé lenni; néhány tudós újságírókat kivéven, mások nem is adták ennek ezen nevet soha; ez egy közönséges vallástétele a' Fejedelmek', személyes és állandó akaratjoknak, az eránt, hogy tselekedeteiknek sinórmértékéül mindenkor a' thrónusok' és népek' legnagyobb és legszentebb javát fogják tartani. Valamint a' Fő Aktának származásakor, erre nézve mindenek magoktól a' Fejedelmektől eredtek, úgy az ebbe való béállítás eránt más Fejedelmekhez intéztetett meghívás is tsak magoknak a' Szövetség' Szerzőinek tulajdonnevekben és tulajdon kezeik által történt. Ehezképpest, ha ezt, XVIII-dik Lajos és az Angliai Régens Princz a' magok tulajdon nevekben 's tulajdon kezeik által, egyéberánt legnyilvánosságosabb kifejezésekben, tették is: ez a' mód mindazonáltal tsakugyan az egész munka' tulajdonságával tökéletesen megégygyező, 's oly elégséges és oly kötelező erővel bíró vala, a' milyen tsak valami a' földön lehet. A' több Európai Fejedelmeknek béálló nyilatkoztatásaik is hasonlóképpen tsak ők magok által és minden *diplomatikai* formalitások nélkül irattattak alá; 's valójában semmi nem is lett volna haszonnélkülvalóbb és rosszabban értett dolog, annál, hogy egy illy rend-

kívül való tulajdonságú *Dokumentum*, mint a' milyen ez, melynek tudnunk a' közönséges kötésekkel semmi egyformasága nintsen, de egyéberánt a' melynek megerősítése önnön magában feltaláltatik, közönséges gyűlések' disputálásának tétetőd-jék-ki. —

„Mi nem tudjuk, hogy valyon erre már most el fognak-e tsendesedni az Ujságíró urak? de hízkelünk azzal magunknak, hogy a' dolognak ilyen megmagyarázása után többé senki más meg nem fogja halgatni az ő kétségeskedéseket és bizonytalankodássokat.“

S t u t g a r d.

Württembergi Király ő Felsége, Október' 30-dikára viradó éjjel, ezen városban hirtelen való halállal meghala.

Az ezen éjjelt követett napon, úgy mint Október' 30-dikán, a' még akkori Koronaörökösne, most már Királyné ő Felsége, lebetegedvén, egy Királyi Hertzegaszonyt szült szerentsésen.

A' Király' haláláról ilyen jelentés jött Nov. 2-dikán a' *Stuttgardi Udvari Ujságban*: — “

„*Wilhelmus*, isten' kegyelméből *Württembergi Király*. Kedves Híveim! Tetszett az isteni gondviselésnek *Friedrich ő Királyi Felségét* a' mi igen szeretett kegyelmes atyánkat ma (30 dikban) reggeli 2 órafele az életből kiszollítani. Minthogy a' mi Királyi Házunkban fennálló első szülöttségí jusszerént, az Országlásra való következés réánk szállott, és mi ehez hozzá is fog-

tunk: ehezképpent kegyelmesen kinyilatkoztatjuk 's ahoztartjuk magunkat, hogy minden Királyi tisztviselőink, 's papi és világi szolgálaink 's alattvalóink, a' magok erántunk tartozó szolgálatbéli kötelességeiket, hűségesen 's engedelmességgel telyesíteni fogják. A' mi iparkodássainknak egyedülvaló czélja a' réánk bízott alattvalónak boldogittatása leszen, a' melly felséges czélnak elerhetésére vezérlő első törekedésünk a' fog lenni, hogy országunknak egy az idő lelkének 's népeink szükségéinek megfelelő 's azoknak boldogságát előmozdító Constitútzíót adjunk. Midőn az erre vezérlő szent kötelességet által veszszük, a' mi Királyi kegyelmességünk felől minnyájotokat bizonyosokká teszünk. Költ Oktob. 30-dikán, 1816-ban. —

Wilhelmus.

Magyar Ország.

A' Tsászár Huszár Regimentje *Ns. Arad* Vben több jóltévői között számlálja Nagy Mgú *Vidák Versetzi Püspök ő Exját*, a' ki annak 5 akó bort, és egy ökröt ajándékozott; ugyan annyi bort adott *Tima Kuisen Kereskedő*; *Versetz Városának Tanátsa* pedig az ott lévő *Katonaságnak* bőségesen húst osztatott. *Ts. Doctor Rózsá Ur* az *Ó-Aradon* és *Glogovácson* lévő *Svadront* gyakrabban meglátogatta, 's a' betegeket önnön költségen szerzett orvosságokkal gyógyította. Az uj *Aradi Vice Esperest T. Lebzeltern* Ur a' betegeknék és gyógyulóknak erősítésekre bort és húst adott. —

Nov. 5-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzedulában 325 1/4 forintot, — egy Császári aranyért — fl. — kr. — egy Hollandus Aranyért — fl. — krt.

Nov. 6-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 322 2/3 forintot, — egy Császári aranyért 15 fl. 8 kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — krt.

Nov. 7-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 322 1/2 forintot. — egy Császári aranyért. — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr. adtak —

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Tudományos Dolgok.

Hogy a' M. K. Olvasóinak legvilágosabban előadhassuk a' már rész szerént kijött és rész szerént még ezután kijövendő Magyar, Német és Deák Lexicon kiadásának módját és környülállásait: legjobbnak tartottuk a' Lexicon egész Előljáró Beszédjét a' maga valóságában kiadni: —

E l ő b e s z é d.

Ez előtt mintegy húsz esztendővel a' Lőtsei Gymnasiumban a' Természeti Históriainak és az Erköltsi Tudománynak Professora lévén, midőn későbbben a' Magyar Ifjúságnak Német nyelvre való tanítása is reám bizódott; elég alkalmatosságom vala tapasztalni, melly terhes fáradsággal, minő vesződséggel tanulta az Ifjúság idegen Deák nyelven, Deák és Német Lexiconok segítségével, a' Német nyelvet. A' tanulásnak ezen mind igen terhes mind hosszúságú útjából a' Tanulókat könnyebb és rövidebb útra vezérelni kívánván; 1799-ben Magyar nyelven készítettem számokra Német Grammatikát, 's ugyan abban az esztendőben egy kis Német Magyar Szókönyvet is nyomtatattam. Igyekeztemnek ezen első zengéit, nem kevés örömmre és megnyugtatóságra, igen jó neven vették Házámfiái; a' melly felől mind a' két Munkátskának hirtelen való elkeléséből 's más több tanubizonyosságok által is eléggé meggyőződtem.

A' dolognak ez a' mivolta reám nézve a' legnagyobb, legkedvesebb, de egyszer mind legtartósabb ösztön is volt többekre, 's idővel nagyobb próbatételekre. Elszántam tehát magamat egy bővebb Lexiconnak készítésére 's kiadására. Minél több készületeket tettem ebbéli igyekezetem végrehajtására; annál több akadályokra találtam; míg végre, Magyar és Erdély Országban (1800-ban) tett útazásim és némelly Tudósokkal 's buzgó Hazafiakkal ezen te-

kintetben folytatott levelezéseim után, 1803-ban nagyobb Német Magyar Lexicont adhattam ki. Ezen Szókönyvnek a' Magyar Német Rész, a' háborús környülállások, leginkább pedig az elhatalmazott drágaság miatt, csak 1807-ben látható világot. Ez elfogyván, a' második kiadás 1810-ben és 1811-ben alkalmasint meg bővitve és megjobbítva jelent meg.

Még ennek a' második kiadásnak kijövetele előtt, a' volt már a' szándékom, hogy egynehány Tudós Hazafiakkal együtt, egy — a' mennyire csak lehet, — tökéletes nagy Lexicont adjunk ki, a' mellybe a' Deák nyelv is felvétessék. Ezt a' jó igyekezetet mindenenek helybehagyták, nem csak, hanem ezen való örömeiket velünk több ízben éreztették, és a' Munkának végrehajtásárábennünket ösztönözni meg nem szüntek. Mit lehetett volna az egyesült erőitől várni, arról ezen nagy Lexiconnak egynehány kinyomtatott első árkusai, mellyek a' Hazában sok Maecenások és Tudós Hazafiak kezeikben megfordultak, bizonyosságot tehetek. Azomban a' papiros pénz betsének leszállítódása minden igyekezetünknek egyszerre nyakát szegte, úgy hogy a' Munka kiadására felvett módnak végrehajtásában boldogúlni lehetetlen volt. Hogy az előfizetés útja, — melly egyébaránt az efféle költséges, 's világossabban szóllván, ma hatvan hetven ezer forintba kerülő nagy Munkának kiadására legalkalmasabb volna, — a' mai időben nem használható, azt igen könnyű általlátni; mivel egy ilyen könyv minden Részének a' kinyomtattatása nem hónapokig, hanem esztendőig tart, a' melly idő alatt a' dolgok ára már ma a' hihetlenségig szokott nevedezni, úgy hogy a' könyvárát esztendőkkel előre kiszabni nem lehet.

Ámbár a' környülállások még máig is terhesek, és csak a' reménység táplál boldogabb jövővel; mindazáltal bizván Nagy

lelkű Nemzetünk Nemes szívű Nagyjainak. Biztató bátorításokban, és pártfogásokban, bizván sok vagyonos és tehetős Hazamfiainak a' hasznos tudományok eránt viseltető buzgó hajlandóságokhoz: ímé a' Lexiconnak harmadik kiadása is megjelenik, még pedig először ennek ezen kisebb kiadása Oskolai Lexicon neve alatt, a' közönséges kívánság szerént három nyelven; mellynek

- I. Darabja a' Német-Magyar-Deák Rész.
- II. Darabja a' Magyar-Német-Deák Rész.
- III. Darabja a' Deák-Magyar-Német Rész.

Mihelyt az Oskolai Lexiconnak mind a' három Darabja a' sajtó alól kiszabadul: nyomtatás alá adódik a' bővebb Szókönyv, mellynek az első Darabja Német-Magyar, a' második Darabja pedig Magyar-Német Rész lesz, 's a' melly az eddig való kiadásnál minden tekintetben tokéletesebb és sok ezer szóval megbővítve jelen meg. Egy ilyen nagy Lexicon, a' mellyben a' szóknek nem tsak minden jelentesei világosan megmagyaráztatnak és más nyelvre is általtétetnek, hanem minden különös szóllások formái is előbordatnak, harmadik nyelvel is szaporítani azért nem jó, mivel az által a' könyvnek nem tsak a' nagysága 's az ára szerfelett nagyra nevededik; hanem benne a' szó jelenteseinek felkeresése is igen terhes.

A' jelenvaló kisebb Szókönyvben különösen arra kellett vigyáznom, hogy ebből minden, még egy Tanúlóra nézve szükségtelen szó kimaradjon, és az által a' könyvet, a' lehetőségig oltsóvá és még a' szegényebb sorsú Tanúlókra nézve is megszerezhetővé tegyem. Így is már, a' mennyire hozzá vethetek, ezen oskolai Lexiconnak a' három Darabja rámegy mintegy kilentzven 's még több árkusra is, és mivel minden árkusának egész kiadásban való kinyomtatása a' papirossal együtt száz ötven forintba 's így az egész Munka kiadása mintegy tizenhárom ezer forintba kerül: látnivaló, mennyire hasznos a' szükségtelen szók ki-

hagyásával a' könyvet kissebbíteni. Már a' Deák-Magyar-Német Rész nem lehetett úgy rövidíteni; a' honnan abban a' Részben magában is többre megy az árkusok száma, mint a' két első Részben együtt.

Ezen rendkívül költséges Munka' kiadhatására, az alább előadott módot kerestem ki; a' melly a' Magyar Nemzetnek általjában dicsőségére váljek, és Hazánkban a' Tudományok gyarapodására nézve hasznos, sok szegény sorsú, és jó igyekezetű Tanúlókra nézve pedig jóltévő lehessen.

Ditsekedve 's örömmel említhetem, hogy még eddig minden Hazánk Nagyjai nemes szívű készséggel ajánlottak és adtak egy egy, 's némellyek több árkus kinyomtatására is költséget, az alatt a' feltétel alatt, hogy az ezért járandó Magyar Átlás valamelly Gymnasium számára a' tíz Német és tíz Magyar Grammatikák pedig a' jó erkölcsű tanúlok között jutalmul osztassanak ki.

Mintbogy pedig a' kiadandó kétrendbéli Lexiconok árkusainak öszveséges száma a' két száz számot jóval is meghaladja, 's ahoz képest ugyan annyi számú jóltévők segítségével által lehet az egész Munkának minél előbb lehető kijövetelét végrehajtani, hogy az intézetnek mívolta és tzelja annál inkább elterjedjen és a' jó Igyekezet Előmozdítóinak száma ez által is szaporodhasson, itt következik az ez eránt kiadatott a' Haza Nagyjaihoz és a' Tudományok Barátihoz intézett Jelentés:

A' Magyar Nemzet Maecenassaihoz.

Sok ideig fogyatkozást láttak Nemzetünk Literátorai a' Magyar Nyelvnek tokéletésítésében, valamint a' tanuló Ifjúság is a' szükséges idegen Nyelvek megtanulása közben a' miatt, hogy alkalmas és bővebb Lexiconaink nem voltak. A' Hazában viselt Tanítói hivatalomnak folytatása alatt az ebbeli hijánosságnak szemmel látott tanúja lévén: erre a' munkáramagok a' ...

nyúlállások által mintegy meghívattam. A' miket hús esztendőök elforgása alatt e' részben tettem, úgy reménytem, hogy hazafiúi buzgó igyekezetem felől elege tanúbizony-ságot tehetnek. Midőn egyfelől azzal dicskedhetem, hogy Hazámiai fáradozásim jutalmául sokképpen kimutattak erántam való jó indulatjokat és munkámmal való megelégedéseket; más részről azt állíthatom, hogy én is szüntelen igyekeztem fáradozásimnak tökéletesebb és érleltebb gyümö-ltseivel kedveskedni.

Egyesítvén magamat egynehány tudós Hazafiakkal, már ez előtt öt esztendővel egy olyan nagy Munkának kiadásához kezdettem, a' melly Literátorainknak e' részben talám minden kívánságokat tellyesít-hete volna: de a' terhes idők környúlállásai a' kinyomtatást lehetetlenné tették.

Most már midőn a' Párizspái Lexicon-jának 1801-ben ki jött kiadása, valamint az én kis Lexiconjaimnak 1810-diki és 1811-dibéli kiadásai egészen elfogytak; mind a' tanuló Ifjúság, mind minden Literátoraink még annál inkább érzik a' Szókönyvekben való nagy fogyatkozást.

Készen vagynak mind az oskolai Szókönyvek, mellyekkel az Ifjúság ebbéli bijjánossága kipótoltassék; mind a' nagyobb és bővebb Lexiconok, mellyekkel a' Literátorok kívánságának valabára elég tétetődhetik. Boldogabb idők' reménysége alatt ezeknek kiadását már továbbra halasztani nem lehet. Azomban a' kinyomtatásra megkivántató költség olly nagy, hogy azt egyéb módon végre hajtani lehetetlen; hanemha abban a' hasznos Tudományok Pártfogói, a' kiknek számával Nemzetünk méltán dicskedhetik, segítségül lesznek. Az erre kiválasztott Műd ollyan, hogy a' Pártfogók Jótéteményének haszna, nem reám a' Kiadóra hárul, hanem egyenesen a' Nemzet javára, Hazánkban a' hasznos Tudományok' gyarapítására, 's a' jó erkölcsű, leginkább pedig a' szegény sorsú Tanulók szorgalmatosságok megjutalmaztatására fordít-

tatik. Ehez képest tellyes reménységem vagyon a' felől, hogy valamint eddig tsak szóval közlött előadásomra, már is sok Jóltevők találtattak, kiknek segítségek által a' Munkának nyomtatása tellyes folyamatban vagyon: annál inkább ezen írásban foglalt előadásnak vagy buzgó kérésemnek megfontolására, mindenek, kiknek abban a' jóltévő Gondviselés módot adott, közhasznú igyekezetemnek előmozdítói fognak lenni.

Minekokáért alázatosan kérem a' vagyonosabb buzgó Magyar Hazafiakat, hogy a' már nyomtatás alatt lévő Lexiconból egy egy árkusnak kinyomtatását magokra vállalni méltóztassanak. Egy illyen árkusnak két ezer exemplárban való kinyomtatása az arca megkivántató papirossal együtt százötven forintba kerül. —

Hogy pedig ezen segedelembeli jótétemény köz haszonra fordíthatassék, ezen Summáéit mindjárt által adok Pártfogóimnak:

1) ször. Egy Exemplárt a' Magyar Átlásból, melly 62 darab Mappából és az Átláshoz tartozó 18 árkusnyi 's Abéczerendbe szedődött Repertóriumából áll. Ennek tizimje ez: Magyar Átlás, az az: Magyar Horvát és Tót Országok Vármegyeinek, Szabad Kerületeinek és a' Határőrző Katonáság Videkeinek közönséges és különös Mappái.

2) ször. Tíz Exemplárt a' következő tizimű könyvből: Német Grammatika ahozvaló Gyakorlásokkal, Német Olvasókönyvel és Szókönyvel együtt. Hatodik Kiadás, Bétsben, 1815.

3) ször. Tíz exemplárt a' következő tizimű Magyar Grammatikából: Versuch einer ausführlichen p aktischen Ungar Sprachlehre für Deutsche, nebst dazu gehörigen Aufgaben und Uebungsstücken, so wie auch mit einem Lese- und Wörterbuche. Wien 1812.

4) szer. A' kijövendő Lexiconoknak mind a' két rendbeli kiadásából, t. i. mind ezen Oskolai Szókönyvből, mind a' nagyobb

Lexiconból egy egy Exemplárt fogok szép papíroson Pártfogóimnak általadni.

A' Magyar Átlást vagy valamely Fő Oskolának vagy Gymnasiumnak számára lehet szentelni, hogy annak a' Hazai Geographia tanításában közönségesen hasznát vehessék mind a' Tanítók mind az Ifjúság; vagy a' ki ennyi áldozatot nem tehet, azt magának megtartja.

A' kétféle Grammatikák, a' Pártfogók kívánságok szerént, vagy egyenesen a' kinevezendő Gymnasiumok Directoraihoz és Professoraihoz szállíttatnak, hogy általok közönséges Examenek alkalmatosságával az olyan Tanuló Ifjak között, kik magokat szorgalmatosságok és magok jó viselete által megkülönböztették, kiváltképpen pedig az ilyen tulajdonságú szegény sorsú Tanulóknak kiosztassanak.

Az Átlásba az Adó Neve, úgy a' Gymnasiumé is a' mellynek számára léssen szentelve, belé nyomtatódik; a' Grammatikák borítékjának bal oldalára pedig a' Kiosztó Neve léssen kinyomtatva, a' kiosztás tzeljával együtt ilyen formán:

Praemium Diligentiae et Probitatis
Morum, quod ex munificentia
N. N. — — —

— — — —

In Examine Publico Anni 1817
obtinuit: — —

Ha a' Magyar Átlásnak és a' Grammatikáknak kiosztását a' Segedelemadó Hazafiak magok meghatározva előmbe nem szabják; akkor a' következő Főbb Oskolákban 's Gymnasiumokban osztatnak el, úgy mint:

a. Magyar Országban.

Aradon. Besztercze Bányán. Breznó Bányán. Budán. Curgón. Debreczenben. Egerben. Eperjesen. Eszéken. Esztergomban. Fejérváron. Gyöngyösön. Győrben. Kalotsán. Kanizsán. Kaposváron. Kassán. Keszthelyen. Ketskeméten. Kis Szebenben. Komáromban. Korponán. Körmözt Bányán. Nagy Kőrösön. Kőszegen. Losontzon. Lő-

tsén. Magyar Óváron. Miskoltzon. Modorban. Nagy Bányán. Nagy Károlyban. Nagy Szombatban. Nagy Váradon. Nyitrán. Pápán. Sáros N. Patakon. Pesten. Pétsen. Privigyén. Podolinban. Po'segán. Po'sonyban. Rosembergen. Ro'snyón. Selmetz - Bányán. Sopronban. Szekoltzán. Szathmár Németiben. Szegeden. Szent Györgyön. Szent Márián, v. Szabadkán. Szigeten. Szombat helyen. Tatában. Temesváron. Trentsinben. Ujhelyben. Uj Vidéken. Ungváron. Jászberényben. Varasdon. Vátzon. Veszprémben. Zágrábban. Zsolnán.

b. Erdélyben.

Brassóban. Enyeden. Kézdi - Vásárhelyen. Kolo'sváron. Maros - Vásárhelyen. Szászvároson. Szebenben. Udvarhelyen. Zilahon.

A' Lexiconnak III - dik Deák - Magyar - Német Része eleibe mind a' Segedelemadó Hazafiak Nevei feljegyezttnek, mind az nyilván kitétetik, mimódon osztattak ki a' könyvek a' kinevezett Gymnasiumokban.

Mint hogy minden eddigvaló fáradozásimat Nemzetem hasznára fordítottam, és az által Hazámfiainak jó indúlatjára magamat érdemessé tenni igyekeztem; reménylem, hogy a' midőn most a' Nemzet vagyonosabb Tagjaihoz, illy sokszoros jó tzelnek elérésére segítségért folyamodom, azt megnyerhetem.
Márton Jó'sef.

A' fenn nevezett Lexiconok kinyomtatásának ezt a' közhasznú módját, ámbár még eddig a' Kiadó csak itt helyben kezdete személyesen a' Hazai Maecenások eleibe terjeszteni: mégis már húsznál több Gymnasium számára vétettek ilyen módon a' nemes gondolkozású Pártfogók által Magyar Átlások, és a' jutalomúl kiosztando Grammatikák száma a' 600 - zat meghaladja. Meltán reménylhetjük, hogy ez a' Tanuló Magyar Ifjúság javára tzelozó intézet, ez által közönségessé tevődven, egy ilyen hasznos igyekezet Számos Pártfogókra talál Hazánkban. (Hogy a' Lexicon két első Darabja már kijött, a' mult Postán költ Kurirban jelentetük)